

5. Старицька О. О. Поняття та критерії класифікації правового статусу споживача: теоретико-правове дослідження / О. О. Старицька // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2012. – № 3. – С. 48-52.
6. Михалев А. С. Права споживачів при купівлі товарів через Інтернет – магазин / А. С. Михалев, В. В. Мельник // Сучасні інформаційні системи і технології: матеріали Першої міжнародної науково – практичної конференції, м. Суми, 15-18 травня 2012 р. – Суми: СумДУ, 2012. – С. 222-225.
7. Про затвердження Правил продажу товарів на замовлення та поза торговельними або офісними приміщеннями. / Наказ, Правила від 19.04.2007 № 103. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1181-07>

Ключові слова: захист прав людини, права споживачів, інтернет-торгівля, електронна комерція, правовий статус споживача.

Науковий керівник: к.ю.н., доц. Калітенко О. М.

Рильська Юлія Олексіївна

студентка 2-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ВІДМОВА ВІД СПАДЩИНИ

Вирішуючи питання щодо доцільності прийняття спадщини варто враховувати, що спадкоємець набуває не тільки права, але й обов'язки, що належали спадкодавцеві та не припинилися внаслідок його смерті. Типовою є ситуація, коли спадкоємець отримує майно, банківські вклади тощо, і при цьому, відсутні будь-які майнові зобов'язання, виконання яких має наслідком «знецінити» усі залишені спадкодавцем надбання. Однак, іноді у спадкоємців виникають ситуації за яких прийняття спадщини є невигідним. Як бути в такій ситуації та грамотно скористатись своїми правами?

Правова система України дає визначення спадкуванню як універсальне правонаступництво. Тобто, спадщину можна або прийняти повністю, або відмовитися від неї взагалі. Прийняття або відмова від спадщини з умовою чи з застереженням не допускається. Відмова від спадщини – це право, а не обов'язок спадкоємця, тому початок перебігу строку відмови від прийняття спадщини починається з часу, коли спадкоємець набуває свого суб'єктивного права на спадкування (Відмова від спадщини та наслідки її застосування [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://radako.com.ua/news/vidmova-vid-spadshchini-ta-naslidki-yiyi-zastosuvannya>).

Процедура спадкування передбачає, що спадкоємець у 6-місячний термін має подати нотаріусу заяву про прийняття спадщини (не

поширюється на осіб, які набувають спадщину в силу закону). Так, відповідно до ч. 1 ст. 1272 ЦК якщо спадкоємець протягом встановленого строку не подав заяву про прийняття спадщини, він вважається таким, що не прийняв її. Варто також розрізняти відмову від спадщини та неприйняття спадщини, оскільки спадкоємець, який не вчинив жодної дії, спрямованої на прийняття спадщини, має все ж можливість прийняти спадщину за згодою всіх інших спадкоємців, які прийняли спадщину (ч. 2 ст. 1272 ЦК), або у судовому порядку (ч. 3 ст. 1272 ЦК). А спадкоємець, який відмовився від прийняття спадщини і не скасував написану ним заяву про відмову до закінчення строку для прийняття спадщини позбавляється права на спадкування раз і назавжди (Цивільний кодекс України [Електронний ресурс] // Верховна Рада України – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>).

Відмова від спадщини здійснюється шляхом подання спадкоємцем за заповітом або за законом відповідної заяви нотаріусу за місцем відкриття спадщини. Відповідно до цивільного законодавства відмова від прийняття спадщини за заповітом, не позбавляє особу права на спадкування за законом. А саме, відмова від спадщини буде вважатися «остаточною», якщо в заяві буде зазначено, що спадкоємець відмовляється від спадкування як за заповітом, так і за законом.

Наразі можна стверджувати, що в Україні існує два види відмови від прийняття спадщини. Перша – безадресна, без зазначення конкретної особи, на користь якої вона вчинена. У такому випадку спадкоємцеві байдуже, до кого перейде його частка у спадщині. Другий вид відмови від прийняття спадщини – адресна, яка передбачає зазначення в своїй заяві спадкоємцями конкретних осіб, на користь яких здійснюється відмова. Наслідки такої відмови дещо відрізняються від тих, що наступають у зв'язку з безадресною відмовою, адже частка спадкоємця, який відмовився, вже не розподіляється порівну між усіма спадкоємцями, а переходить лише до тих, які вказані ним у заяві. Наявність адресної відмови від спадщини по своїй суті дещо суперечить положенню Цивільного Кодексу України щодо безумовності спадщини (ч.5 ст.1273 Цивільного Кодексу). Так, відмова на чийсь користь є нічим іншим як відмова з певною умовою – коли частка переходить не до всіх спадкоємців, а лише до того, який вказаний у заяві про відмову.

Також варто звернути увагу, що спадкоємець за заповітом має можливість відмовитися від спадщини лише на користь того спадкоємця, який указаний в заповіті. Тобто, якщо заповіт складається на користь однієї особи, то відмова спадкоємця від спадщини буде лише безадресною. В даному випадку доречним є питання, як розподіляється спадщина між іншими спадкоємцями? Відповідь на це питання можна знайти у Постанові Пленуму Верховного Суду України № 7 «Про судову практику у справах про спадкування». Відповідно до п. 5

Постанови в разі наявності заповіту на все майно та відмови від прийняття спадщини спадкоємцем за заповітом, право на спадкування одержують спадкоємці за законом (Постанова Пленуму Верховного Суду України № 7 «Про судову практику у справах про спадкування» [Електронний ресурс] // Пленум Верховного Суду – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-08>).

Варто врахувати, що до процедури спадкування залучаються також і ті спадкоємці, які мають право на обов'язкову частку в спадщині не залежно від наявності заповіту. Нормами Цивільного Кодексу України про відмову від прийняття спадщини не передбачено, чи має можливість спадкоємець, який успадковує обов'язкову частку, відмовитися від неї. Дане питання потребує законодавчого врегулювання в силу своєї важливості. На мою думку, такий спадкоємець не може відмовитися на користь інших спадкоємців, оскільки його право є виключно особистим. Враховуючи те, що право на обов'язкову частку в спадщині пов'язане з непрацездатністю або неповноліттям особи тому відмова від нього буде суперечити основному його призначенню – забезпечити захист уразливих категорій населення.

Підводячи підсумки вищесказаного, хотілося б зазначити, що прийняття або відмова від прийняття спадщини – це особисте рішення, а не обов'язок спадкоємця. Доречність відмови залежить від конкретних життєвих ситуацій, а саме: небажання успадковувати майнові зобов'язання, що значно перевищують вартість залишеного спадкодавцем майна та грошових коштів; оптимізація оподаткування спадщини (як відомо, спадкоємці першої черги звільнені від оподаткування спадщини) тощо. При цьому слід зауважити, що життєві обставини інколи кардинально змінюються, тому особа, що відмовляється від спадщини, завжди може відкликати свою заяву в межах загального строку прийняття спадщини та скористатись усіма правами.

Ключові слова: спадкоємець, спадкодавець, місце відкриття спадщини.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Калітенко О. М.